

Megszűnnek a kollektív bűnösség elve alapján meghozott döntések

De csak akkor, ha a kormány és a parlament nem változtat a rehabilitációról szóló törvény tervezetén - mondja Varga László, a VMSZ parlamenti képviselője

- Azt követően, hogy a szerb kormány megértette a vajdasági magyarok és a hivatalos Budapest felháborodását a restitúciós törvénynek a kollektív bűnösség elvén alapuló rendelkezése miatt (amely kimondja, hogy azok, akik tagjai voltak a II. világháborúban az országot megszálló erőknek és azok leszármazottai nem részesülhetnek kárpótlásban), a belgrádi parlament miért nem módosítja a jogszabályt? Miért nem törölhető ki a restitúciós törvényből a számunkra és a németek részére fájó rendelkezés? Jogilag mennyire elfogadható az, hogy egy törvényt egy másik törvénnyel „pontosítanak”?

- Elméletileg három megoldás létezik arra, hogy a kollektív bűnösség elve kikerüljön a szerbiai jogrendből. Az egyik az lenne, ha a vagyon-visszaszármaztatási törvény módosulna. A másik megoldás az volna, ha a vagyon-visszaszármaztatási törvény kifogásolt rendelkezéseit az alkotmánybíróság hatályon kívül helyezné. A harmadik lehetséges megoldás pedig, amely irányba elindult a megoldás-keresés, ez az új rehabilitációs törvénynek egy szakasza lenne – reméljük, hogy lesz. Az ominózus törvénynek egy pontja diszkriminatív. Az ötödik szakasz harmadik bekezdésének a harmadik pontja azt mondja ki, hogy aki megszálló erők tagjaként a II. világháborúban szolgált, nem jogosult a vagyon-visszaszármaztatási folyamatban. Ugyanakkor ezzel a rendelkezéssel kapcsolatban semmilyen konkrét értelmezést nem tartalmaz a jogszabály. Az új rehabilitációs törvényben körvonalazódó megoldás arról szól, hogy ennek a dokumentumnak egy hosszabb, részleteket szabályozó szakasza foglalkozna ezzel a kérdéssel. Mégpedig pontosan, szövegszerűen visszautalva a restitúciós törvény vonatkozó pontjára, részletesen definiálná, hogy a megszálló erők tagjai közül ki nem lenne jogosult a kárpótlási folyamatban való részvételre. Az aktuális szöveg alapján csak azok kerülnének ki a kárpótlás folyamatából, akiket a II. világháború után háborús bűncselekmény elkövetése, vagy háborús bűncselekmény elkövetésében való részvétel miatt elmarasztaltak. És, akikkel szemben a ma, tehát 2011-12-ben elindítható rehabilitációs eljárásban az állam továbbra is be tudja bizonyítani azt, hogy valóban elkövették azokat a cselekményeket, amelyeket a negyvenes években a terhükre írtak. Ez magyarán azt kell jelentse, hogy kizárólag azok kerülnek ki a vagyon-visszaszármaztatási folyamatból a megszálló erők tagjai közül (tehát a magyar honvédségben szolgált vajdasági magyarok közül), akik a mai bizonyítási szabályok szerint bizonyíthatóan háborús bűncselekményeket követtek el.

- A rehabilitáció során kinek kell majd bizonyítania a kárpótlásban érintettek ártatlanságát, vagy bűnösségét?

- Akik ellen nincs semmilyen II. világháború utáni döntés, márpedig ilyen a magyar honvédségben szolgált magyaroknak a nagy többsége, azoknak semmit nem kell bizonyítaniuk. Ők korlátozás nélkül beadhatják majd a vagyon-visszaszármaztatási kérelmüket. Akik ellen van ítélet, vagy valamilyen közigazgatási döntés a II.

világháború utáni időszakból, nekik egy rehabilitációs kérelmet kell a bíróságnak beadniuk és a bíróság kötelezettsége lesz megállapítani, hogy a rendelkezésre álló állami nyilvántartások alapján (ezt gyakorlatilag már ma be tudják bizonyítani) az a döntés, amely az idézett időszakban született, megalapozott volt-e. Tehát, hogy az adott személy valóban háborús bűncselekményeket követett-e el. Egyébként a rehabilitáció eddigi gyakorlata arra világít rá, hogy a kb. 1500 ügyben megszületett döntés közül csak 2-3 esetben született negatív állásfoglalás. Tehát, a kérdésre konkrétan válaszolva: az államnak kell a bűnösséget bizonyítania, az ártatlanság véelme pedig élni fog, mert aki ellen nincs döntés, az ártatlannak tekinthető és az automatikusan részt vehet a vagyon-visszaszármaztatási folyamatban.

- Maja Sedlarević a LSV szerbiai parlamenti képviselője Budapesten a minap azt nyilatkozta, hogy „a restitúciós törvény értelmében a megszálló erők tagjai nem követelhetik vissza vagyonukat. Akik viszont igazolni tudják, hogy nem önként csatlakoztak a megszállókhöz (ami a mi esetünkben a honvédséget jelenti – szerk. megj.), azok örökösseikkel együtt jogosultak a kárpótlásra”. Sedlarević képviselő asszony szavaiból az következik, hogy az utódok kényszerülnek majd bizonyítani nemcsak felmenőjük ártatlanságát, hanem azt is, hogy erőszaknak engedtek, amikor besorozták őket? Ez nonszensz. Hogy lehet ezt igazolni?

- Úgy gondolom, hogy Sedlarević asszony legalább két dologban téved. Az egyik az, hogy jelen pillanatban nincs semmilyen hivatalos értelmezés. Van egy hatályos rendelkezés, amelyről az imént beszéltem, amely világosan diszkriminatív. De semmiféle kivételt a restitúciós törvény nem tartalmaz és nincs egyéb más törvény sem, amely kivételeket fogalmazna meg. A mögöttünk lévő parlamenti vita világosan bizonyítja azt, hogy amikor megszületett a rehabilitációs törvény, akkor mi volt a jogalkotó szándéka. Akkor az volt a szándék, hogy aki szolgált a magyar honvédségben, a német, vagy a bolgár katonaságban, az ne legyen jogosult a vagyon-visszaszármaztatási folyamatban részt venni. Jelen pillanatban ez az aktuális jogszabály. A megoldás reményeink szerint majd a rehabilitálásról szóló törvény elfogadásával meg fog születni. Sedlarević asszony másik tévedése pedig arra vonatkozik, hogy lehetséges-e azt vizsgálni, hogy ki milyen körülmények között vált az ún. „megszálló” erők tagjává. Semmilyen nyilvántartás nincs arra vonatkozóan, hogy kit, hogyan soroztak be. Általános hadkötelezettség volt. Mindenki, aki Bácskában betöltötte a 21. életévét, azt besorozták a magyar honvédségbe. Kiképezték, esküt tett és onnantól kezdve a magyar honvédség tagja volt. Elképzelhető, hogy voltak olyanok is, akik önkéntesen jelentkeztek, de ez a tény jelen pillanatban vizsgálhatatlan és bebizonyíthatatlan, mert a magyar honvédségbe való besorozás az egy általános törvényi hadkötelezettségen alapult és nem az önkéntességen. Úgy, hogy mindenféle értelmezés, félremagyarázás, félreértelmezés világossá fog válni abban a pillanatban, amikor a rehabilitációs törvénynek megszületik az előbb ismertetett szakasza, mert az ezekkel a körülményekkel nem foglalkozik. Azt mondja ki: aki ellen a II. világháború utáni időszakból van háborús bűnökre vonatkozó ítélet, annak rehabilitációs eljárást kell indítani. Aki ellen nincs ilyen ítélet – függetlenül attól, hogy önkéntesen vonult-e be a magyar honvédségbe, vagy erőszakkal, vagy a törvényes kötelezettségének tett eleget – az automatikusan részt vehet majd a vagyon-visszaszármaztatási folyamatban. Mindez akkor érvényes, ha a rehabilitációs törvény a jelenlegi formában kerül elfogadásra.

- Hivatalos dokumentum bizonyítja, hogy Csurog, Zsablya és Mozsor lakosságát kollektív módon nyilvánították háborús bűnössé. Nincs mód arra, hogy az érintetteket most kollektív módon rehabilitálják?

- Jelen állás szerint úgy tűnik, hogy elfogadásra fog kerülni egy olyan rendelkezése is a törvénynek, amely teljesen független a vagyon-visszaszármaztatási problémától és a „megszálló erők” kérdésétől. Egy olyan rendelkezés is be fog épülni a törvénybe, amely azt fogja kimondani, hogy mindazok, akiket a kollektív bűnösség elve alapján ítélték el, vagy nyilvánítottak háborús bűnösnek, azok a törvény erejénél fogva kerülnek rehabilitálásra. Ez a gyakorlatban azt jelentené, hogy egy kérelmet kell ezzel kapcsolatban benyújtani. Ezen kérelem alapján a bíróságnak kizárólag azt kell majd megvizsgálni, hogy az adott községek valamelyikében volt-e a lakhelyük, amely községek lakosságára vonatkoztak ezek a kollektív bűnösséget megállapító határozatok. Ha ezt a bíróság megállapítja, attól kezdve semmiféle bizonyítási eljárás nem fog következni. Egyszerűen megállapítják, hogy valaki 1945 őszén csurogi lakos volt, és ennek a ténynek a megállapításával a bíróság konstatálni fogja, hogy az illető rehabilitáltnak tekinthető. Ilyen formában úgy tűnik a jelen pillanatban, hogy ez a kérdés meg fog oldódni. Ez az új rehabilitációs törvény lesz az első olyan jogszabály több évtized után, amellyel kapcsolatban a jogalkotó világosan ki fogja mondani, hogy a kollektív bűnösség elve alapján meghozott döntések 2011-ben semmisnek tekintendők.

- A restitúciós törvény értelmében csak azok részesülhetnek kárpótlásban, akiket 1945. március 9-e után fosztottak meg vagyonuktól. Ez azt jelenti-e, hogy a németek és a magyarok nagy hányada kimarad a kárpótlásból, hiszen őket ezt megelőzően semmisítették ki?

- A törvény azt mondja ki, hogy az 1945. március 9-e után meghozott államosítási aktusok alapján elvett vagyon esetében lehet igényelni a vagyon-visszaszármaztatást. Ez a megállapítás nagyon fontos. Jogászok számára érthető is, hogy ez a mondat mit jelent. De mindenképpen magyarázatra szorul, ugyanis ez a rendelkezése a törvénynek azt jelenti, hogy függetlenül attól, hogy a vagyon mikor került a valóságban elvételre, tehát hogy fizikailag mikor vették el az emberektől, mikor üldözték el őket a házaikból – az a kulcskérdés, hogy mikor született meg az az állami döntés, amely alapján a telekkönyvezést elvégezték, amely alapján jogi értelemben az állam tulajdonába került az adott vagyontárgy. Eddig egyetlen olyan esettel sem találkoztunk, amely azt valószínűsítene, hogy 1945. március 9-e előtt született bármiféle olyan, elsősorban bírósági döntés, amely vagyonelevételt jelentett volna. Ezek a döntések mind a háború után születtek, amikor föllállt az új államhatalom. A csurogiak esetében több olyan bírósági végzéssel találkoztam, amely az ő esetükben határoz a vagyonelevézésről. Ezek a végzések mind 1946. februárjában születtek. Ez azt jelenti, hogy ilyen szempontból nem jelent semmiféle gondot ez az 1945. március 9-ei dátum, mert a hivatalosítása a vagyonelevételnek mind ezen időpont után történt, és ilyen értelemben gyakorlatilag mindenki vissza tudja igényelni a vagyonát. Sőt, van egy ennél is specifikusabb helyzet azzal a vagyonnal kapcsolatban, amelyet a világháború során vettek el a német, vagy a magyar hatóságok különböző hadi okokból. Ezen vagyontárgyak esetében, amennyiben ezek a vagyontárgyak a II. világháború után az új jugoszláv állam tulajdonába kerültek, akkor ezek is visszaigényelhetők.

- Varga László képviselő úr miként áll derűlátás vonatkozásában, hiszen Slobodan Homen, a belgrádi igazságügyi minisztérium államtitkára a sajtónak azt nyilatkozta, hogy az egyeztetések nyomán sikerült olyan törvénytervezetet kidolgozni, amelyet elfogadhatónak tart mind a csetnikmozgalom tagjainak a rehabilitálását követelő SPO, mind a velük szemben álló, az egykori Kommunista Szövetség jogutódjának számító SPS, mind pedig a kivégzett és kisémmizett magyarok rehabilitálását kérő VMSZ. Belgrád részéről egyszer már megtörtént az átverés...

- Van még néhány apró jogi megfogalmazásbeli kérdés, amelyek ügyében a következő két napban szükség lesz egyeztetésre, de a megoldás, amely jelen pillanatban tervezet formájában megvan, minden szempontból kielégítő. Az államtitkár úr ígérete szerint a kormány csütörtökön fogadná el a javaslatot. Továbbítja a parlamentnek és valamikor november első felében kerül a képviselők elé elfogadásra. Nagyon-nagyon visszafogottan vagyunk optimisták, mert az elmúlt másfél hónap, és az elmúlt néhány év is megtanított bennünket arra, hogy biztosra venni bármit, itt Belgrádban, akkor lehet, amikor megtörtént a parlamenti szavazás. Így állunk hozzá ehhez a kérdéshez. Egy dolog biztos. Ha ahhoz képest, amit eddig elmondtam, újra valamilyen visszalépés fog bekövetkezni a kormány által elfogadott szövegben, akkor biztosan újra hatalmas ellenállásunkba fog ütközni. Semmiféle olyan törvényi rendelkezést nem tudunk elfogadni, amely kollektív módon zár ki valakit a vagyon-visszaszármaztatási folyamatból. Tekintettel arra, hogy december 9-én konszenzussal tud csak az Európa Tanács dönten a Szerbia tagjelölti státusáról, úgy gondolom, hogy jelen pillanatban reális és nem irracionális az optimizmusunk, hogy 2-3 héten belül rendeződni fog ez a kérdés. Sőt, egy kérdéssel tovább is fogunk menni, mert a csurogi, mozsori és zsablyai magyarok esetében érvényes kollektív bűnösséget megállapító határozatokkal kapcsolatban is tudunk majd nagyot előrelépni. Ha ez a kérdés nem így került volna napirendre, hanem rendeződött volna a vagyon-visszaszármaztatási törvénynél, a katonák vonatkozásában, akkor úgy gondolom, éveknél kellett volna eltelt, hogy a civil lakosságot sújtó kollektív bűnösség kérdése, itt a parlamentben, napirendre kerülhessen.

Ternovác István